

Oudste jurk van Nederland

ONDERZOEK GEEFT KLEUR AAN DE IJZERTIJD

Het oudste bekende kledingstuk van Nederland is een felrood en blauw geblokte wollen jurk van bijna 2800 jaar oud, zo blijkt uit recent onderzoek. Fragmenten van dit kledingstuk zijn samen met bronzen en ijzeren sieraden in 2010 gevonden in een rijk graf uit de ijzertijd, tijdens opgravingen van een grafveld op de Maashorst bij Uden. Een reconstructie van de jurk is vanaf 5 juni samen met de originele sieraden en wolresten te zien in Museum Jan Cunen in Oss. Kaarten vooraf reserveren via www.museumjancunen.nl. Het boek over deze vondst, *Heuvels op de Heide*, is nu verkrijgbaar via www.sidestone.com.

Begraven in een grafkamer

Archeologen van de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden vonden de zeer zeldzame textielresten in 2010 bij opgravingen van een grafveld uit de vroege ijzertijd op de Slabroekse Heide tussen Oss en Uden. Het merendeel van de overledenen was gecremeerd en begraven in aardewerken urnen. Eén overledene was niet gecremeerd en lag begraven in een diep uitgegraven grafkamer. Vermoedelijk was dit een vrouw, waarvan in het graf nog slechts een afdruk restte. Op borsthoogte lagen twee kledingspelden en verder zijn in het graf bronzen enkel- en armbanden, metalen haarringen en een toiletset aangetroffen. De wolresten kwamen aan het licht bij het uitprepareren en conserveren van de enkel- en armbanden door de restauratoren van Restaura.

Zeldzame stof

Textielvondsten uit de ijzertijd worden in Nederland zelden aangetroffen, en als ze worden gevonden zijn het losse fragmenten – kledingstukken kunnen bijna nooit gereconstrueerd worden. De vondst uit Slabroekse Heide van textielresten op enkel- en armbanden wijst op een lange jurk met lange mouwen. Uitzonderlijk is dat niet alleen het weefpatroon nauwkeurig kon worden bepaald, maar ook dat dit bestond uit ruiten in twee kleuren waarvan de kleurstoffen konden worden geanalyseerd. Onderzoekers van het Rijksmuseum van Oudheden en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed stelden vast dat er rode en blauwe kleurstoffen zijn gebruikt. De blauwe kleur is verkregen uit de wede-plant. Voor de rode kleur is gebruik gemaakt van cochennilleluizen. De jurk geeft daarmee letterlijk kleur aan ons beeld van de ijzertijd. Het weefsel is gemaakt op een staand weefgetouw, met gebruik van verschillende schachten en acht wollen draden van 0,8 mm dikte in zowel de breedte als de hoogte, per centimeter.

Oudste jurk van Nederland

Van de kleine fragmenten textiel kon dus worden vastgesteld welke techniek was gebruikt om de stof te weven én hoe de wol gekleurd was. Dit bood medewerkers van het preHistorisch Dorp in Eindhoven de unieke gelegenheid om een reconstructie te maken van het 2800 jaar oude kledingstuk. Het laat zien dat de rood-blauwe jurk een echte eyecatcher moet zijn geweest. De kleurrijke jurk zal zijn gedragen door een bijzondere dame, mogelijk op speciale gelegenheden?

Oerparels op de Maashorst

In het natuurgebied de Maashorst langs de A50 tussen Uden en Oss liggen meer grafheuvels waaronder de bekende vorstengraven van Oss die uit dezelfde periode dateren. Het voorkomen van meerdere rijke graven uit het begin van de ijzertijd is uniek voor Nederland. Ze zijn allen na onderzoek gerestaureerd en vormen nu de oerparels van het oergebied de Maashorst.

Tentoonstelling Museum Jan Cunen

Museum Jan Cunen exposeert de jurk vanaf 5 juni samen met de originele textielvondsten en sieraden. De presentatie maakt deel uit van de tentoonstelling 'Jan Cunen blijft thuis'. De wetenschappelijke publicatie over het onderzoek komt tegelijkertijd uit bij uitgeverij Sidestone Press in Leiden. Een publieksboek over het onderzoek is eerder verschenen bij uitgeverij Matrijs in Utrecht.

Noot voor de redactie <niet voor publicatie>:

Vanaf zaterdag 5 juni 2021 zijn in Museum Jan Cunen in Oss de reconstructie van de jurk en originele sieraden te zien als onderdeel van de tentoonstelling 'Jan Cunen blijft thuis'. De publicatie *'Heuvels op de Heide. Bronstijd grafheuvels, een ijzertijd urnenveld met elite inhumatiegraf en graven uit de Romeinse tijd op de Slabroekse Heide bij Uden'* (red. Richard Jansen & Sasja van der Vaart-Verschoof) is verkrijgbaar via Sidestone Press: <https://www.sidestone.com/books/heuvels-op-de-heide>

BIJLAGE FACTSHEET

Voor vragen en beeldmateriaal kunt u terecht bij:

Opgaving en onderzoek grafveld door Faculteit der Archeologie, Universiteit Leiden onder leiding van dr. R. Jansen in opdracht van Staatsbosbeheer en Stuurgroep Maashorst
Contactpersoon: Marten Jesse Pot | +31 (0)71 - 527 2685 | m.j.pot@arch.leidenuniv.nl

Onderzoek textielresten door dr. Sasja van der Vaart-Verschoof (the *Overdressed* Archeologist; Rijksmuseum van Oudheden; VU Amsterdam), dr. Karina Grömer (Naturhistorisches Museum Wien), dr. Art Proaña Gaibor en dr. Ineke Joosten (beiden Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)
Contactpersoon: Selkit Verberk | +31 (0)71 - 516 3164 | s.verberk@rmo.nl

Reconstructie jurk door Pimmie Schoorl, Anton Reurink en dr. Yvonne Lammers (allen preHistorisch Dorp Eindhoven/Eindhoven Museum)
Contactpersoon: dr. Yvonne Lammers | y.lammers@eindhovenmuseum.nl

Tentoonstelling jurk in Museum Jan Cunen in Oss
Contactpersoon: Marijke van Hal, communicatie, marketing & PR Museum Jan Cunen:
marijkevanhal@museumjancunen.nl

Beeldmateriaal

Sieraden en grafgiften uit het graf (© Restaura).

Set bronzen armbanden uit het graf (© Restaura).

Textiel uit het graf direct na opgraving. Duidelijk zichtbaar zijn de blauwe en rode draden van het weefsel (© Restaura).

Textiel uit het graf na restauratie. Duidelijk zichtbaar zijn de blauwe en rode draden van het weefsel (© RMO).

Reconstructie van de jurk uit het inhumatiegraf (© Hanna Geels Fotografie).

Websites:

Faculteit der Archeologie, Universiteit Leiden: <https://www.universiteitleiden.nl/archeologie>

Museum Jan Cunen: <https://www.museumjancunen.nl/mjcNL/goto20.aspx>

preHistorisch dorp Eindhoven: <https://prehistorischdorp.nl/>

Uitgeverij Sidestone: <https://www.sidestone.com/books/heuvels-op-de-heide>

Uitgeverij Matrijs: <https://www.matrijs.com/Verleden-van-een-bewogen-landschap.-Landschaps-en-bewoningsgeschiedenis-van-de-Maashorst.html>

De Maashorst: <https://www.bezoekdemaashorst.nl/het-oergebied/oerschatten>

Rijksmuseum van Oudheden: <https://www.rmo.nl>